

VILKET ANSVAR HAR EN TIDNING FÖR DE FÖLJDER
 PUBLICERINGSBESLUT KAN FÅ?
 KAN TIDNINGEN LASTAS FÖR DE HANDLINGAR SOM ANDRA
 UTFÖR I PUBLICERINGENS KÖLVATTEN?

**Vilket ansvar har en tidning för de följer
 ett publiceringsbeslut kan få?**

**Kan tidningen lastas för de handlingar som
 andra utför i publiceringens kölvatten?**

En extrem yttrandefrihetsfundamentalist kunde kanske hävda att ansvaret alltid övergår till den som utför handlingarna. Hets mot folkgrupp skulle då vara ofarligt: det är bara de handlingar hetsen eventuellt ger upphov till som innebär en verklig fara för människor.

Vad gäller rättspraxis verkar man visserligen göra en åtskillnad dels mellan materiella och ideella brott, dels mellan handling och uppvigling. Men i varje fall finns ingen absolut gräns mellan de olika brottstyperna. Det finns alltså ingen allmän uppfattning om att symbolhandlingar eller yttranden är harmlösa på ett sätt som gör eller borde göra dem immuna mot rättsliga ingripanden.

Mediernas ansvar blev aktuellt i samband med publiceringen av de s.k. muhammedkarikatyrerna i danska *Jyllands-Posten* 2005. I förlängningen ledde publiceringen till kravaller i flera länder, och ett trettiotal personer dödades. Den svåra frågan i sammanhanget är, i vilken mån tidningen kan lastas för följderna. En radikal ståndpunkt vore att omfatta något slags immunitetsprincip, enligt vilken ett tryckalster med hänvisning till yttrandefriheten inte kan tillskrivas något som helst ansvar för följderna av en utgivning. Den ståndpunkten vinner knappast något större understöd. Men var gränsen för ansvaret bör dras är uppenbarligen en värderingsfråga.

Analoga resonemang kan föras kring avslöjandena från Wikileaks hösten 2010 – avslöjanden som troligen har lett till att oskyldiga torterats och mördats i Irak och Afghanistan, och som troligen kommer att medföra nya spänningar i relationerna mellan länder; i andra fall har de säkert gynnsamma resultat. Vad gäller de negativa följderna kommer man att debattera i vilken mån de beror på det agerande korrespondensen behandlar, på den dåliga säkerhet som ledde till att hemligheterna läckte ut, eller på dem som aktivt förde ut dem till offentligheten.

I anslutning till Wikileaks avslöjanden kan det te sig lockande att inta ståndpunkten att större och mera utbredd kunskap aldrig kan vara till skada, eller att den som förmedlar denna kunskap i varje fall inte kan klandras. Vid närmare eftertanke framstår detta som en ytlig föreställning. Försvaret för yttrandefriheten verkar ibland baseras på tanken att det går att dra upp en värderingsfri gräns för det moraliska ansvaret, att det alltså kunde finnas ett kriterium som gör det möjligt att, utan att från fall till fall ta ställning till handlingens specifika innebörd, skilja mellan handlingar som på grund av själva sin natur bör vara immuna mot rättsliga ingripanden och handlingar som kan förbjudas eller bestraffas. Denna tanke är emellertid inte hållbar. Vill man därför försvara yttrandefriheten måste man göra det på andra sätt. ■

(Ur Lars Hertzbergs artikel "Yttrandefriheten ett livsvillkor för kulturen", som utkommer i *nin & näin* 2011: 2.)